

(כל הוכחות שפורטות)

• דויד בן-גוריון ינסה למנוע הכרעה בעניין הרכבת המזרקה הבאה עד לחודש אוקטובר. המטרה: לנצל את אהירת הבהלה העוללה להיווצר בארץ עם קבלת החלטה של עזרת א"ס למען החזרת הפליטים. כדי לתבוע אחדות לאומית תחת הנהגתו. בצורה זו מקווה בן-גוריון לנצל את כישלון מדיניות החוץ שלו לטובת עצמו.

• המחיר אשר בן-גוריון יציע לליברלים תמורת כנידה בהבטחותיהם והצטרפתם לקואליציה בה תהווה מפא"י רוב מוחלט: הגאמת קופת החולים, וכמה תיקים, ביניהם תיק שרידה ותיק שרידה מסחררת עשייה. כך יסלק בן-גוריון בצורה עדינה מן הממשלה שני אויבים מושבעים של קבוצת פרסידיו: גולדה מאיר ופנחס ספיר. תנאי של בן-גוריון: תיק החוץ לא יימסר לנחום גולדמן, אלא ליזהר הררי. בן-גוריון מקווה כי הררי יגן בתלם מדיניות החוץ שלו. ייתר בטחון ירכז בן-גוריון את עיקר ענייני החוץ במשרד ראש הממשלה ובמשרד הבטחון. הררי, לעומת זאת, מתנגד להצטרפות מפלגתו לקואליציה. מעדיף שהמפלגה תעבור שלב התארגנות כשהיא באופוזיציה.

• מנהיג פא"י, קלמן כהנא, אינו רוצה להיות חבר בממשלה, אלא במקרה שיימסר לו תיק הדתות, דבר שאינו בא בחשבון. כהנא, שאינו מעוניין בכבוד של שר, לא יתיה את הצטרפות פא"י לקואליציה מן פא"ית במסירת תיק לאיש פא"י.

• לעימת זאת עלול לפרוץ סיוס כפוף רבתי בי קרב המפד"ל, במקרה שזו תי קבל תיק שלישי בקואליציה מפא"י. בעוד שאין ספק ששני התיקים הראשונים יימסרו גם להבא למשה שפירא וליוסף בורג, נטישה מערכה של התיק השלישי. שני המועמדים היריבים: זרח וורהפטיג ויצחק רביאל. גם ישראל בן מאיר תבוע לעצמו תיק.

• אחדות ה עבודה, שעמדה עור לפני חצי שנה בפני משי כר קשה, מתכוונת להיכנס במלוא המרץ למאבק על הקואליציה הממשלתית. כשלב ראשון תציע שלוש הצעות, ששתיים מהן היא רואה כתנאי להצטרפותה לממשלה: דרישה ראשונה, שאינה בבחינת תנאי בל יעבור, היא להקים קואליציה במתכונת הקודמת. דרישה שניה, אותה מציגה המתפלגת כתנאי, היא חוק מעבר חדש, שיקצר את תקופת זמן כהונת ממשלת מעבר ויגבילה. תנאי שלישי הוא פיקוחה המוחלט של הכנסת על מערכת הבטחון, כולל דיווח מלא על הנעשה שם למוסדות הכנסת.

• הליכווד והעוצמה שהפגינה מפא"י בבחירות, ייעלמו. השרים פנחס ספיר, גולדה מאיר וחבר המזכירות זלמן ארן, יתבעו מבן-גוריון להצהיר בפומבי שלא תהיינה החזות נוספות. אשכול ושרת עדיין מהססים אם להצטרף לתביעה אם לאו. תביעה זו, בצירוף לפעולות צעירי הצעירים ובהספעת לבון, עלולה לגרום לחסימה מחודשת במפא"י.

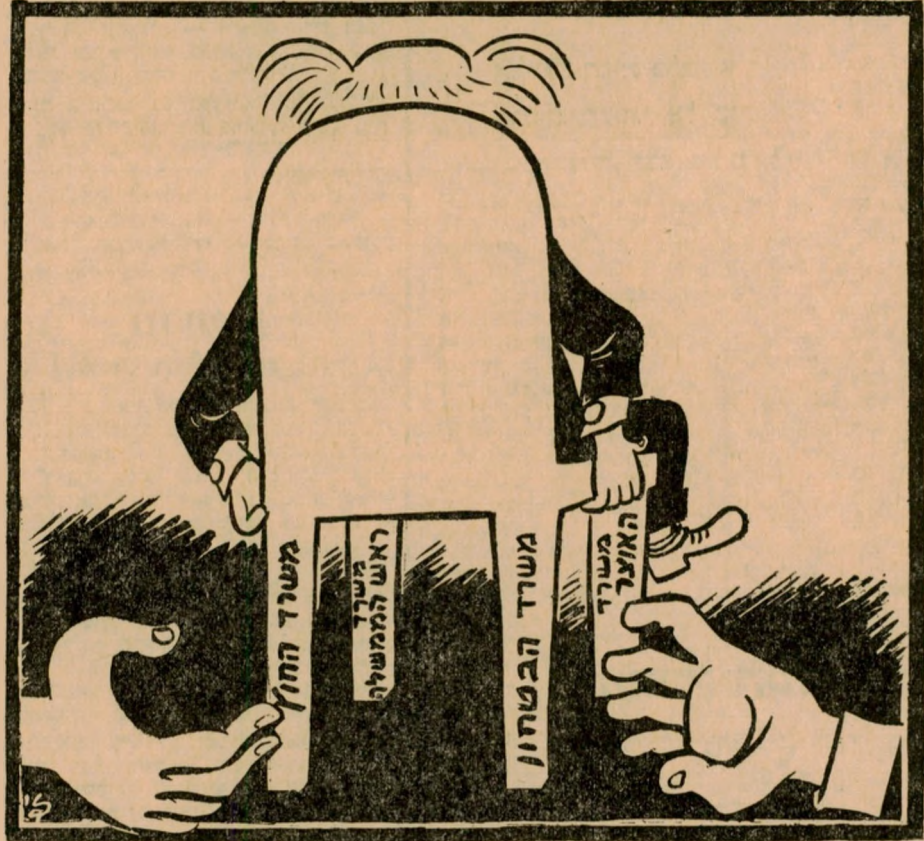
• סערה אחרת הצפויה למפא"י: התנגדות רחבה לכוונת בן-גוריון להקמת קואליציה עם הליברלים, בלי השמאל. למתנגדים נימוקים שונים. כך חושש לוי אשכול כי שמאל אופוזיציוני חזק יפריע לניהול מדיניות הכלכלית הימנית. חסידי לבון חוששים מעידוער המצב בהסתדרות וחוגי ההתיישבות העובדת חוששים להתפתחות ימנית במפא"י עצמה.

• צעירי חמש מפלגות — אחדות העבודה, מפ"ם, המפד"ל, פא"י והליברלים — מתכוונים להתכנס בימים הקרובים על מנת להחליט לחייב את מפלגותיהם שלא להיכנס לשום קואליציה שלא תבטיח תנאי מינימום עליהם יוסכם בין חמשת המפלגות. לפי שעה, המכסול העיקרי הוא הנוער הליברלי, שלא נתן עדיין תשובה חיובית ליוזמה זו.

• אחת התיבועות שתועלה כפי הנראה על ידי מפ"ם: להחליף את סגן שרי הבטחון באיש אחר, ולו גם ממפא"י. הצעה זו להדחת פרס הושמעה לראשונה בשיחות פרטיות. מפי אנשי המפלגה הליברלית, אך מכיוון שהם אינם מתכוונים להעלותה בפומבי, נטלו לעצמם אנשי מפ"ם רשות להביעה בעצמם.

מסים סוקה וחיוורון

ערב הבחירות הנהירו רבים — וביניהם העולם הזה (1248) — כי אחירת השפע שהשתררה בארץ נוצרה באופן מלאכותי, וכי היא דומה לסומק שעלה על פני אדם חולה כתוצאה מצביטה. כדוגמה למצב כזה שימשה בריטניה הגדולה, שם ניצח הארולד מקימלן, בבחירות השנה האחרונה, תחת הסיסמה: "מעולם לא היה לך כל כך טוב". השבוע נסתבר כי הדוגמה לא היתה בי מקומה. בבריטניה עברה כימעת שנה תמימה בין הפרחת הסיסמה לבין דרישת הממשלה מן הציבור להדק את החגורה. בישראל מהיר קצב החיים הרבה יותר: היה דרוש רק שבוע לשם השלמת התהליך כולו. השבוע הודיע האוצר כי ברצונו להטיל מייד על הציבור מס בסך 120 מיליון ל"י, במסווה של "מיליה קליטה". היה זה אותו מילוח אשר האוצר ביקש להטילו על ה

ציבור לפני שלוש שנים, על סמך טענות כוזבות כאילו יש עלייה המונית שאסור לגלותה ברבים. או קמה סערה ציבורית שמנעה את הדבר.

רמאים או מדינאים? עצם הטלת מילוח כזה, שעה שאין עלייה רצינית, היא פעולה מפוקפקת. אך כשהדבר בא שבוע אחרי בחירות, בהן לא הוזכר שרי האוצר אף במילה את הצורך בהטלת מסים חדשים — הופכת היא לפעולה צינית מדהימה. כאשר נתברר כי גם הפעם לא תסבול הכנסת טכסים כזה (לפחות לא עד הקמת הממשלה החדשה), התכוון האוצר להטיל שורה של ימים של מסים אחרים, להם אין הוא זקוק לאישור.

אילו היה האוצר גוהג ביושר, היה קורא למסים אלה בשם המפורש "מס הבחירות". כי בבחירות האלה הוציא אוצר המדינה, לפי אומדנה אחת, קרוב ל-400 מיליון ל"י, לשם שיחוד שכבות שונות של האוכלוסיה, החל כתשלום מזרז של תוספת-יוקר לעובדי המדינה וכלה ב"פיתוח" מפוברק במקומות רבים, לשם רכישת קולות. לכל זה לא היה שום כיסוי בקופת המדינה.

האוצר לא התכוון אף לרגע להשאיר עושר חדש זה בידי מקבליה. הוא מבקש עתה לסגנו חזרה בתוספת ריבית קצוזה, כדי לסתום את החור שנוצר בקופה. ה"טכסים כולו התאים יותר לרמאים קטנים מאשר למדינאים.

יהיה יושב-ראש הכנסת החמישית? מפא"י אינה מעוניינת להפוך שאלה זו נושא למיקוח. על כן הציעה הצעה מחוכמת: לנסך בדחיפת את הכנסת החמישית, כדי לבחור ביושבי-ראש. את כל שאר המינויים — כגון יושבי-ראש התעודות השונות ו"חבריהן" — נוכחה מפא"י לדחות למועד מאוחר יותר, עד לגמר דיוניה של "ועדה מסדרת".

החשבון: במיקרה זה ייבחר מחדש, בלי ספק, היושבי-ראש הקודם, ח"כ מפא"י קדיש לוז. לוז מייצג את הטיעה הגדולה ביותר, נהנה מיחס כללי של כבוד לאישיותו. כל עוד לא התחממה האווירה סביב הרכבת הממשלה, בטוחה בחירתו.

כל אנשי המלך. אולם אצל כמה מ"חברי הכנסת החדשה נשמעו השבוע, בשיח חזות פרטיות, פיקפוקים רציניים לגבי ההצעה. ההצעה הנגדית: לא לבחור כלל, לפי שעה, ביושבי-ראש, אלא להניח את הנהלת הבית לוקח-החברים ח"כ המפד"ל מרדכי גורון, עד להרכבת כל ועדות הכנסת. בי מיקרה זה יתמנה היו"ר החדש רק לאחר שיתברר מי יעמוד בראש הממשלה הבאה. הנימוק העיקרי: לא יתכן כי מפלגה המייצגת שלישי בעם, ושוכחה זה עתה למפלה ציבורית גדולה, תרכז בידה את כל התפקידים העיקריים במדינה.

ברגע זה מסורים התפקידים הלאומיים הבאים בידי חברי מפא"י, או בידי אישית שהיו חברי מפא"י עד שנכנסו לתפקידם הנוכחי:

- נשיא המדינה,
- יושבי-ראש הכנסת,
- ראש-הממשלה,
- בעלי שלוש התקים העיקריים ה"אחרים בממשלה (בטחון, חוץ, אוצר),
- ראש המטה הכללי של צה"ל,
- המפקח הכללי של משטרת ישראל,
- ראש המוסד למודיעין ובטחון,
- מפקד שרות הבטחון,
- ראשי שלוש הערים הגדולות (תל-אביב-יפו, ירושלים, חיפה),
- יושבי-ראש הנהלת הסוכנות,
- נשיא בית-המשפט העליון,
- מנהל הטכניון,
- נשיא מכון וייצמן,
- המזכיר הכללי של ההסתדרות ה"כללית,

• כימעת כל השגרירים. נוסף על כך מבקשת מפא"י, עתה, להנחיל לאחד מחבריה — זאב שרף או דוב יוסף — את תפקיד מבקר-המדינה, אחרי התפטרותו של זיגפריד מוזס.

מזכיר ע"ד ניר. בחוגים רבים שוררת האשלייה כי אדם חדל להיות סוכן מפלגתו ברגע שהוא מקבל לידי תפקיד לאומי. פרשת-לבון הוכיחה כי זו אשלייה, אפילו לגבי התפקיד הרם ביותר במדינה. נשיא המדינה, יצחק בן-צבי, שניבחר לאחרונה על-ידי כל אנפי הציבור, התערב במהלך הפרשה, לטובת דויד בן-גוריון.

יושבי-ראש הכנסת הראשונה, יוסף שפרינץ, אומנם לא נהג לקחת חלק במערכות הבחירות, כדי להדגיש את אופיו הלאומי של תפקידו. לא כן קדיש לוז. במערכת הבחירות האחרונה נטל חלק פעיל ביותר, נאם באסיפות-בחירות ברחבי הארץ, אם כי עשה זאת כאחד האנוסים שהסתירו את דעתם האמיתית על הפרשה.

אך בחירת יו"ר הכנסת אינה, בניסבות המיוחדות של ישראל, עניין אישי. בשעתו ניצלה מפא"י עצמה את ההזדמנות הראשונה, כדי לסלק מתפקיד זה את ח"כ אחדות-העבודה נחום ניר, בלי כל התחשבות בדיון העניין. בואת יצרה תקדים חשוב.

בחירתו של ניר עצמו לתפקיד זה איחדה, בשעתו, בפעם הראשונה את כל המפלגות נגד מפא"י, הולידה את "קואליציית ניר" המקורית. אותם הנימוקים שהביאו לכך אז, נכונים שבועתיים עם פתיחת הכנסת החמישית. נימוקים אלה יפים לבחירתו מחדש של נחום ניר עצמו, או בחירת אישיות כמו פנחס רוזן (אם לא יכנס לממשלה) או פרץ ברנשטיין.

מפלגות שונות הגושים

אחת התוצאות המיידיות של הבחירות היא השאיפה הכללית ליצירת גושים גדולים יותר, שיבואו במקום המפלגות הקטנות. דויד בן-גוריון היה הראשון שלעג בקול רם ל"רסיסי המפלגות". יתכן כי היה לועג סתומ, אילו היה לוקח בחשבון שכלל

הכנסת היו"ר החדש

לפי דיני הטכס, יושבי-ראש הכנסת הוא האדם השני במדינה, מיד לאחר הנשיא. מי